

İÇİNDEKİLER

1. BASAMAK

1. Bölüm: Edebiyat (Yazın), Metinlerin Sınıflandırılması	8
2. Bölüm: Dilin Kullanımından Doğan Türleri	14

2. BASAMAK

1. Bölüm: İletişim ve Öğeleri	24
2. Bölüm: Dilin İşlevleri	28

3. BASAMAK

Anlatım Teknikleri, Düşünceyi Geliştirme Yolları, İyi Bir Anlatımda Bulunması Gereken Özellikler	40
--	----

4. BASAMAK

1. Bölüm: Ana Düşünce	56
2. Bölüm: Yardımcı Düşünceler	62

5. BASAMAK

Metnin Yapısı	72
---------------	----

6. BASAMAK

1. Bölüm: Hikâye, Anlatım Biçimleri	88
2. Bölüm: İsim	96

7. BASAMAK

Yazım Kuralları	106
-----------------	-----

8. BASAMAK

Noktalama İşaretleri	122
----------------------	-----

9. BASAMAK

Sözcükte ve Söz Öbeklerinde Anlam	138
-----------------------------------	-----

10.
BASAMAK

1. Bölüm: Şiirle İlgili Temel Kavramlar	154
2. Bölüm: Şiirde Ahenk Unsurları	160

11.
BASAMAK

Söz Sanatları (Edebi Sanatlar)	170
--------------------------------	-----

12.
BASAMAK

1. Bölüm: Konularına Göre Şiir Türleri	186
2. Bölüm: Sıfat (Ön Ad)	192

13.
BASAMAK

1. Bölüm: Sıfat (Ön Ad)	202
2. Bölüm: Edat-Bağlaç-Ünlem	204

14.
BASAMAK

1. Bölüm: Roman	218
2. Bölüm: Zamir (Adıl)	222

15.
BASAMAK

1. Bölüm: Tiyatro	234
2. Bölüm: Zarflar (Belirteçler)	238

16.
BASAMAK

1. Bölüm: Biyografi ve Otobiyografi	250
2. Bölüm: Sözcük Türleri Genel Tarama Testi	256

17.
BASAMAK

1. Bölüm: Mektup, E-posta, Açık Oturum, Panel	266
2. Bölüm: Fiiller, Ek Fiil	272

18.
BASAMAK

1. Bölüm: Günlük, Blog	282
2. Bölüm: Fiil Çatısı, Yapı Bakımından Fiiller	288

Cevap Anahtarı

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

KONU ANLATIMI

2. BASAMAK

BU BASAMAKTA İŞLENECEK KONULAR

1. Bölüm: İletişim ve Ögeleri

2. Bölüm: Dilin İşlevleri

2. BASAMAK

1. BÖLÜM

İLETİŞİM

İletişim; duygu, düşünce veya bilgilerin çeşitli yöntemlerle başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşmedir. Bir başka açıdan değerlendirecek olursak en az iki insan ya da insan grubu arasında gerçekleşen duygu, düşünce, davranış ve bilgi alışverişine **iletişim** denir.

İletişim, bir insanın tek başına gerçekleştirdiği bir etkinlik değildir. İletişim için en az iki kişiye ihtiyaç vardır. Bir kişi bir konudaki görüşlerini, duygu ve düşüncelerini karşısındakine aktarır. Karşısındaki de ona cevap verir ve böylece iletişim gerçekleşmiş olur.

İnsan, sosyal bir varlıktır, onun yaşadığı bir sosyal çevre vardır. Bu sosyal çevredeki insanlarla sürekli iletişim hâlinindedir. Bir insan, evinde ailesiyle, iş yerinde çalışma arkadaşlarıyla, sokakta bakkalla, manavla vb. iletişim kurar. İster gereksinimlerini karşılamak için ister başka bir nedenle olsun insan hayatının odağında hep iletişim vardır.

Yaşadığı sosyal çevrede sağlıklı, huzurlu ve güzel bir yaşam sürmek isteyen biri, çevresindekilerle iletişime geçmek durumundadır. Bunun yanında maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılamak için de iletişim şarttır. İletişim, toplumun kanun ve kurallarını sağlıklı yürütebilmede de önemli rol oynar. Tüm bunlar iletişimin, bir insanı yakın ve uzak çevresine bağlayan önemli bir öge olduğunu göstermektedir.

İletişimi sağlayan çeşitli yöntemler vardır. İnsanlar birbirleriyle beden hareketleri, renkler, çeşitli sesler (ışık) vb. yardımıyla iletişim kurabilir. Örneğin trafik polisiyle sürücüler beden diliyle iletişim kurabilir. Trafik polisi kolunu havaya kaldırıncaya sürücüler dururlar. Çünkü kolunu havaya kaldırmış bir trafik polisi, sürücüler için "DUR" anlamını taşır. Bir okulda öğretmen kırk ya da elli dakika ders anlattıktan sonra zil çalar. Bu zil sesi, öğretmen ve öğrenciler için "TENEFÜS" anlamındadır ve buradaki iletişim ögesi, mekanik bir ses olan zil sesidir. Ancak tüm bu iletişim yollarından en yaygın, en kolay, en sağlıklı ve ekonomik olanı dildir. Yazıyla ya da sözle, yani dille aktarılan bir mesaj, insanlara daha kolay bir şekilde ulaşır. Öteki iletişim yollarıyla anlaşmak daha sınırlı ve zordur.

İletişim tarihi, insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanın var olması ile ortaya çıkan iletişim olgusunun temelinde, paylaşma ihtiyacı yatmaktadır.

Best Bilgi

İlk Çağ insanının bir av öyküsünü başkalarına anlatmak için mağara duvarlarına çizdiği resimler, başarılı geçen bir avdan sonra ateşin çevresinde yapılan danslar, komşu kabilelerle haberleşmek için, belki de yeni reisin seçiminden duyulan mutluluğu paylaşmak amacıyla göğe gönderilen renkli dummanlar, gemicilere yol gösteren fenerler, ressamın tuvaline yansıttığı renkler ve çizgiler, bestecinin notalarla kurduğu ortaklığın neticesinde doğan besteler, sinemacının fikrini belgeleyen filmleri, balerinin duygularını yansıttığı hareketleri, pandomincinin biraz da esrar perdesiyle gölgelendirdiği jest ve mimikleri; hepsi, paylaşma ihtiyacının giderilmesi için başvurulan iletişim yollarıdır.

Bunlar da gösteriyor ki iletişimin çeşitli türleri vardır: "Beden hareketleriyle gerçekleştirilen iletişim, simgelerle gerçekleştirilen iletişim, dille gerçekleştirilen iletişim vb." Günlük hayatta bu iletişim türlerinin her birinden yararlanılmaktadır. Bunlar içinde insanlar arası iletişimi en iyi yansıtan öge, dildir. Dille gerçekleştirilen iletişim; resim, şekil, işaret, jest ve mimiklerle gerçekleştirilen iletişimden çok daha güçlü, kullanışlı ve masrafsızdır.

İletişim, bireyin toplumsallaşmasını sağlayan bir süreçtir. Yani iletişim bir yandan toplumsal ilişkiler tarafından belirlenirken diğer yandan da toplumsal ilişkileri etkiler. İletişimin toplumsal bir süreç olması onun toplum biliminin başlıca inceleme konularından biri hâline gelmesinin temel nedenidir.

İletişimin genel özellikleri

- Temelinde, paylaşma ihtiyacı vardır.
- Bilinçli ya da bilinçsiz olarak gerçekleşebilir.
- En az iki kişiye ihtiyaç vardır.
- Bireyin toplumsallaşmasını sağlayan bir süreçtir.
- Bir yandan toplumsal ilişkiler tarafından belirlenirken diğer yandan da toplumsal ilişkileri etkiler.
- Toplumsal sistemin sürmesini, kendini yeniden üretmesini sağlar.

1. BÖLÜM

- 📖 Toplumun kanun ve kurallarını sağlıklı yürütebilmesinde önemli rol oynar.
- 📖 Günümüzde insanın gündelik yaşamının büyük çoğunluğunu kaplayan bir olgudur.
- 📖 Meydana geldiği ortamdan etkilenir.

İLETİŞİMİN ÖGELERİ

İletişimi sağlayan öğeler “gönderici, alıcı, ileti, kanal, bağlam ve dönüt”tür.

Gönderici (Kaynak): Duygu, düşünce, bilgi ve istekleri aktaran yani sözü söyleyen kişi veya topluluktur. İletiyi aktaran göndericiye kaynak ya da verici denir.

Uzman, velilere “Çocuklarınızın kitap okumasını istiyorsanız onlara örnek olun.” dedi.

cümlesinde sözü söyleyen durumundaki kişi “uzman”dır. Dolayısıyla uzman, “gönderici”dir.

Alıcı (Hedef): Duygu, düşünce, bilgi ve isteklerin iletildiği, aktarıldığı kişi ya da topluluktur.

Kadın, simitçiye “Bana iki simit verir misiniz?” diye seslendi.

cümlesinde “simitçi” alıcı durumundadır. “Kadın” ise göndericidir.

İleti (Mesaj): Göndericinin alıcıya aktardığı duygu, düşünce, istek ve bilgilerdir. Yani alıcıya aktarılan mesajların tümüne ileti adı verilir.

Kadın, çocuğa yerlere çöp atmaması gerektiğini söyledi.

cümlesinde gönderici durumundaki “kadın”, alıcı konumundaki “çocuk”a “yerlere çöp atmamak gerektiği” mesajını iletmıştır.

Kanal (Araç): Göndericinin, iletiyi alıcıya gönderirken kullandığı yol veya araçtır. Kanal, bir tür anlatım yoludur. Bu; söz, yazı, rakam vb. yardımıyla olur.

Bağlam (Ortam): İletişim unsurlarının birlikte meydana getirdikleri ortamdır. Bir dil birimini çevreleyen, ondan önce ve sonra gelen, söz konusu birimi birçok durumda etkileyen birim veya birimler bütünüdür. Bir sözcüğün hangi anlamda kullanıldığını bağlamına göre belirleriz. Örneğin “el” sözcüğünün birden çok anlamı vardır. Bu sözcüğün anlamını belirlemede bağlam devreye girer.

Çalılıklardan iki el silah sesi duyuldu.

El var pençe olmuş, el var yumruk olmuş.

Kâtip benim ben kâtipin, el ne karışır!

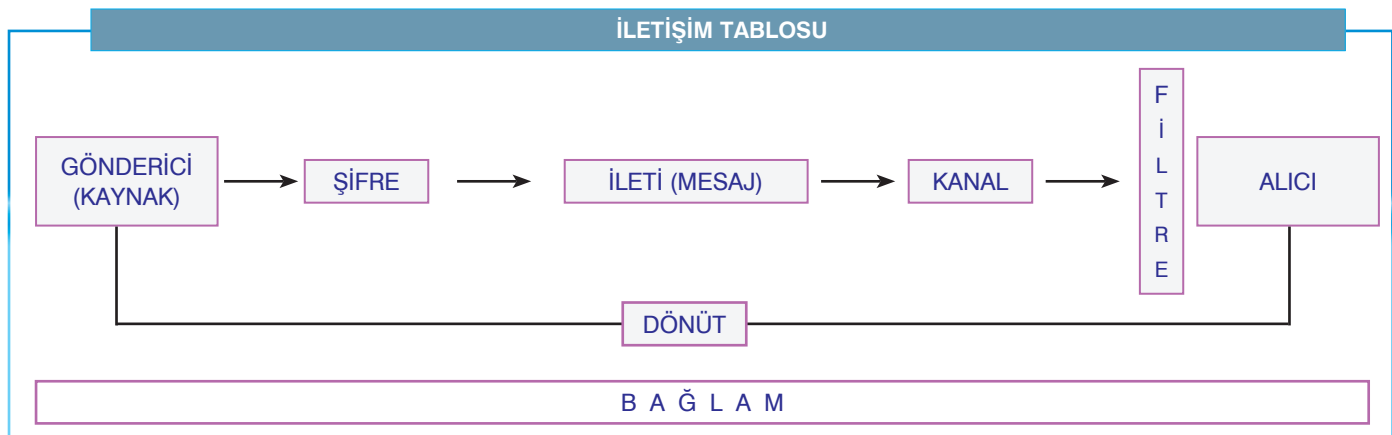
cümlelerinde “el” sözcüğünün farklı anlamlar taşıdığını görüyoruz. Yukarıda “el” sözcüğünün bu anlamları kazanmasında onun kullanıldığı cümle, diğer sözcüklerle ilişkisi, kişinin içinde bulunduğu ortam etkili olmuştur. İşte bu, bağlamdır.

Dönüt (geri bildirim): Alıcının göndericiye verdiği her türlü yanittir.

Görevlinin “Otelde üç gün mü kalacaksınız?” sorusuna turist, “İki gün.” diye cevap verdi.

cümlesinde alıcı durumundaki “turist”in vermiş olduğu “İki gün.” cevabı dönütü oluşturmaktadır.

Filtre: Alıcının mesajı kendi düşüncesine, hayata bakışına, beğenisine vb. göre değerlendirme tarzıdır.

Örnek - 1

----, duygu düşünce ve isteğin aktarılmasında sözü söyleyen kişi veya topluluklara denir. ----, iletilen sözü alan kişiye veya topluluğa denir. ----, ise aktarılmakta olan duygu, düşünce ya da isteğe denmektedir. Bu temel iletişimin gerçekleştiği ortama ---- adı verilir. Eğer varsa iletiye verilen her türlü yanıt ---- olarak adlandırılmaktadır.

Bu parçada boşluklara getirilecek kavramlarla ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. yere "Gönderici" kavramı getirilmelidir.
- B) II. yere "Alıcı" kavramı getirilmelidir.
- C) III. yere "İleti" kavramı getirilmelidir.
- D) IV. yere "bağlam" kavramı getirilmelidir.
- E) V. yere "gösterge" kavramı getirilmelidir.

Çözüm

İletiyeye verilen her türlü yanıt "dönüt" olarak adlandırılmaktadır.

Cevap E

Örnek - 2

Aşağıdaki açıklamalardan hangisi araç içinde verilen kavramla ilgili değildir?

- A) Duygunun muhataba aktarılma sırasında yararlanılan sözcükler, resim, beden dili hareketleri, ses tonu vb. kodlar (kaynak)
- B) Kaynağın alıcıya gönderdiği bilgi, duygu veya düşünce (ileti)
- C) Göndericinin alıcıya iletiyi gönderme şekli (kanal)
- D) Alıcının göndericiye ulaştırdığı geri bildirim (dönüt)
- E) İletişimin gerçekleştiği ortam (bağlam)

Çözüm

A'da iletişim öğelerinden şifrenin tanımı yapılmıştır.

Cevap A

Örnek - 3

İletişim, en az iki kişinin duygu ve düşüncelerini paylaşarak birbirlerini anlamasıdır. İletişim, çift yönlü bir etkinliktir. Bir aktarıcı varsa onun söylediklerini anlayacak bir alıcı da vardır iletişimde. Buna göre aktarma ve aktarılanı anlamlandırma sürecidir iletişim. Ayrıca iletişim, insan yaşamının odağında yer alan bir etkinliktir. Bu etkinlik olmadan bir toplumdaki söz etmenin imkânı yoktur. Bu yönüyle iletişim, kişileri bir arada tutarak toplum hâline getiren harçtır.

Bu parçada aşağıdakilerin hangisinden söz edilmektedir?

- A) İletişimin ne olduğundan
- B) İletişimin amacından
- C) Sağlıklı bir iletişimin topluma katkısından
- D) İletişimin mesaja göre anlam bulduğundan
- E) İletişimde gönderici ve alıcının önemli olduğundan

Çözüm

Parçada iletişimin tanımı yapılmıştır. Buna göre iletişimin ne olduğundan söz edilmiştir.

Cevap A

Örnek - 4

Ahmet ve dedesi bağda çalışıyordu. Bu sırada dede ve torun konuşmaya başladı:

- Dede, bugün hangi üzümleri toplayacağız?
- Çekirdeksiz üzümleri.

Bu parçada geçen altı çizili bölümün iletişimin hangi ögesi olduğu söylenebilir?

- A) Hedef
- B) Belirtke
- C) Bağlam
- D) Dönüt
- E) İleti

Çözüm

İletişimin gerçekleştiği yere bağlam denir.

Cevap C

1. BÖLÜM

Örnek - 5

---- bir sistemdir. Bu sistemde yer alan öğeler, bireylerin istek ve amaçlarına göre farklılaşır. Kullanan kişiye ve kullanıldığı yere göre değişik özellikler taşır. Günlük konuşmalarda konuşulan konuya ve kişiyle olan yakınlığa göre farklı sözcükler seçilir. Bir öğretmen, öğrencileriyle konuşurken farklı, arkadaşlarıyla konuşurken farklı, ailesiyle konuşurken farklı, okul müdürüyle konuşurken farklı bir üslup kullanır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Dil B) Kültür C) Sanat
D) İletişim E) Edebiyat

Çözüm

Parçada dil ile ilgili açıklamalarda bulunulmuştur.

Cevap A

Örnek - 6

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) Sözsüz iletişim; sözler yerine hareketlerin, jestlerin, mimiklerin bilgi aktardığı iletişim türüdür.
B) Dil, insanlar arasındaki iletişimi sağlayan önemli bir araçtır.
C) Bir ülke içinde aynı dilin farklı konuşma şekillerine "ağız" denir.
D) Mağara taşlarına çizilen şekiller çok eski dönemlerde iletişimin olmadığını gösterir.
E) Bir ülkede resmî dil olarak kabul edilen ve her yerde aynı şekilde kullanılan dile "yazı dili" denir.

Çözüm

Resimler ve şekiller birer iletişim aracıdır.

Cevap D

Örnek - 7

Aşağıdakilerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

- A) Etkili iletişim kurmak kişiyi hem kişisel hem de profesyonel anlamda başarıya götürür.
B) Tiyatro, opera, bale, sinema, hem göze hem kulağa hitap eden sanatlardandır.
C) Bir sanatçının ortaya koyduğu eser psikoloji, sosyoloji, felsefe ve tarih vb. bilimlerle ilgili olabilir.
D) Edebiyat, duygu, düşünce, hayallerin söz veya yazı ile güzel ve etkili bir biçimde anlatılmasıdır.
E) İnsanda birtakım güzel duygular uyandıran, insana bir coşku ve heyecan veren eserlere "zanaat" denir.

Çözüm

E'de zanaatin değil, sanatın tanımı yapılmıştır.

Cevap E

Örnek - 8

İletişimin gerçekleşmesi için pek çok ögenin bir araya gelmesine gereksinim vardır. ----, iletişim sırasında kullanılan öğeler arasında yer alır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdaki kavramlardan hangisi getirilirse bilgi yanlışı ortaya çıkar?

- A) Alıcı B) İleti C) Zaman
D) Kanal E) Dönüt

Çözüm

Zaman, iletişim öğeleri arasında değildir.

Cevap C

Doğru ✓ Yanlış X

Aşağıda verilen bilgileri doğru (✓) veya yanlış (X) olarak değerlendiriniz.

1 Bir ulusun varlığını sürdürmesinde dil ve kültür, başat rol oynar.

4 Kültür kavramının içine yalnızca maddi ürünler girmektedir.

2 Yüzyıllar öncesi kültürel değerlerin bugüne taşınmasında dilin çok büyük etkisi vardır.

5 Dil, kültürün gelecek kuşaklara taşınmasında rol oynar ancak kültürden etkilenmez.

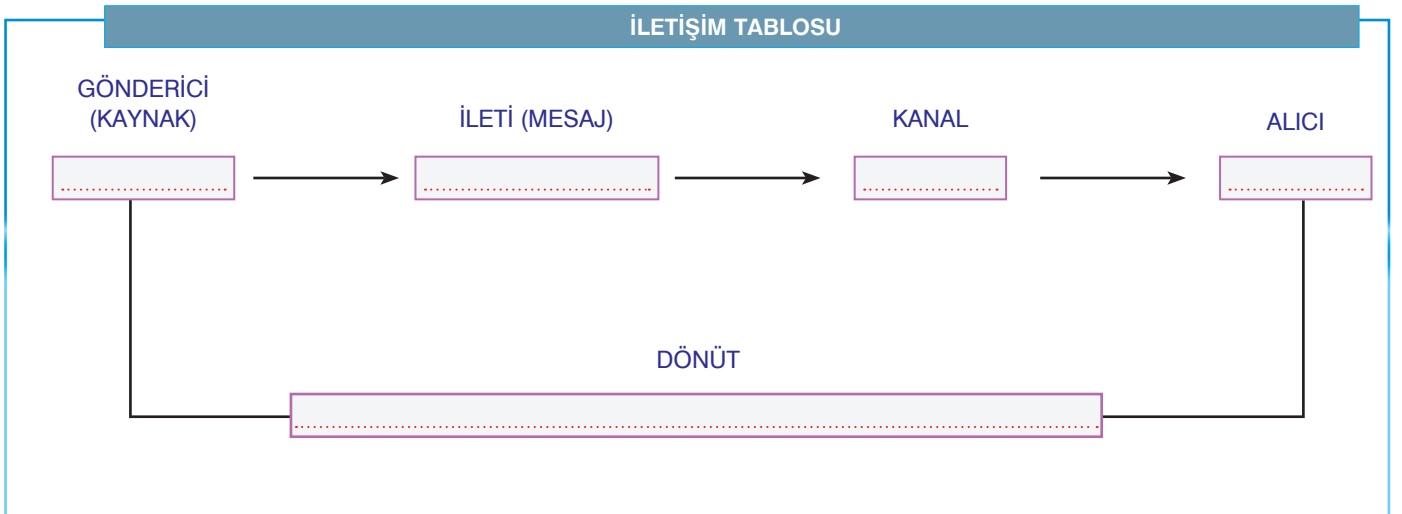
3 Kültürün oluşmasında toplumsal yaşam ve coğrafya etkilidir.

6 Belli kuralları olan dilin kullanılma amacı ve işlevleri, kişilere ya da zamana göre değişmez.

Boşluk Doldurma - 1

Aşağıdaki iletişim bilgilerinden yararlanarak iletişim tablosundaki boşlukları uygun biçimde tamamlayınız.

Cihan, arkadaşı Yener'e cep telefonundan: "Maç başladı mı?" mesajını gönderdi. Yener de Cihan'ın mesajını: "Henüz başlamadı, beş dakika sonra başlayacak." diye cevapladı.

Boşluk Doldurma - 2

“Heyecana bağlı işlev, iletişim, kanalı kontrol, göndergesel işlev, şiirsel işlev” kavramlarını aşağıdaki açıklamalarda yer alan boşluklara uygun şekilde yerleştiriniz.

1

İleti, bir anlam aktarmaktan çok karşı tarafta farklı çağrışımlar uyandırmak amacıyla düzenlenmişse dil kullanılmıştır.

2

..... insanların duygularını, düşüncelerini, isteklerini vb. paylaşım sürecidir.

3

Bir ileti, kanalın iletiyi iletmeye uygun olup olmadığını öğrenmek amacıyla düzenlenmişse dil işlevinde kullanılmıştır.

4

Lirik şiirlerde, söylevlerde, özel mektuplarda vb. dil, kullanılır.

5

Dil, iletiyi olduğu gibi ifade etmek amacıyla düzenlenmişse kullanılmıştır.

Kısa Cevaplı Sorular

Aşağıdaki metinleri inceleyiniz. Metinlerde dilin hangi işlevde kullanıldığını altlarındaki boşluklara yazınız.

1

Ne çıkar bahar geldiyse
Bademler çiçek açıysa
Ucunda ölüm yok ya
Ben ki her nisan bir yaş daha genç
Her bahar biraz daha âşığım
Korkar mıyım
Ah, dostum, derdim başka...

2

Yurttaşlarımız!
Az zamanda çok ve büyük işler yaptık. Bu işlerin en büyüğü, temeli Türk kahramanlığı ve yüksek Türk kültürü olan Türkiye Cumhuriyeti'dir.
Bundaki başarıyı Türk milletinin ve onun değerli ordusunun bir ve beraber olarak kararlılıkla yürütmesine borçluyuz. Fakat yaptıklarımızı asla yeterli görmeyiz.

Kavram Eşleştirme

Aşağıdaki cümlelerde dil, farklı işlevlerde kullanılmıştır. Buna göre cümlelerle dilin işlevlerini uygun biçimde eşleştiriniz.

DİLİN İŞLEVI

Kanalı kontrol işlevi

1

Dil ötesi işlev

2

Göndergesel işlev

3

ÖZELLİK

a

Sadece bir varlığı karşılayan, o varlığın kendine ait tanıtıcı sözcüğü olan isimlere “özel isim” denir.

b

Fıkra, güncel konuların kanıtlanma yoluna gidilmeden ele alındığı gazete yazısıdır.

c

Alo, beni duyuyor musunuz, sesim size ulaşmıyor mu?

1. Bilimsel düşünce, çevre, toplumsal etkileşim ve toplumun sorunlarına çare bulma çabası ile oluşan bir durumdur. Böyle bir toplumun ----, geçmişte yaşananları doğru analiz etmesi ile mümkündür. Eğer toplum olumsuzlukları başkalarının üzerine yıkma alışkanlığını edinmiş ise ya da yanlışlıklarının sarıldığı öğretiden değil de uygulama eksikliğinden kaynaklandığına inanmış ise bu toplumun ---- söz konusu değildir. Böyle bir toplumda yetişen bir insanın bilimsel düşünce ile yolunu bulması açıkça şansa kalmıştır.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) kalkınması - bilgi edinmesi
- B) yaşananları hatırlaması - gerçeklere ulaşması
- C) bilinçli hareket etmesi - amacından uzaklaşması
- D) doğru karar vermesi - doğru yolu bulması
- E) ilerlemesi - başarısız olması

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde karşıt sözcükler bir arada kullanılmıştır?

- A) Birbirlerini Leyla ve Mecnun gibi sevenleri ancak ölüm ayırabilir.
- B) Her işi zamanında bitirmeyi alışkanlık hâline getirmişti.
- C) Sonunda, istediğin saati babana aldırın.
- D) Dost edinmek değil, dost kalabilmek önemlidir.
- E) Sıkça üzülen insanlar elbet bir gün sevinir.

3. Ön yargılarım önüme serildi ve yazının çatısını aşağı yukarı belirlediğimi düşündüm. Baksanıza, dava şiirleri, yürek sökücü melodileri ve kapıdaki gri jeep... Ama durum bu kadar basit değildi. Geçenlerde kafamda iki tel beyaz saç gördüğümden beri derin düşünceler içindeyim sevgili okurlar. İlk işim gidip kendime topuklu bir ayakkabı almak oldu. Ne bileyim, olgunluk çağımın tadını çıkarmak istiyorum sanırım.

Bu parçada geçen aşağıdaki sözcüklerden hangisi mecaz anlamıyla kullanılmamıştır?

- A) serildi
- B) sökücü
- C) derin
- D) tadını
- E) tel

- 4. • **dar:** Az, elverişsiz, sınırlı.
- **kurmak:** Sağlamak, oluşturmak.
- **ışık:** Yol gösteren, aydınlatan kimse, düşünce.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “dar, kurmak, ışık” sözcükleri belirtilen anlamlarını karşılayacak şekilde kullanılmıştır?

- A) Kırk gün sonra dar vadi yakasına vararak çadırlarını kurdular, ertesi gün Oğuz Kağan uyandı, çadırında parlak bir ışık yanıyordu.
- B) Derneği ilçede sevilip sayılan bir çiftçi kurmuş, dar günlerin olumsuzluklarına rağmen küçük çevrede bir ışık yakarak herkesi bir araya getirmişti.
- C) Mimar, dar yapıların yerine, içine bolca ışık alan, doğayla uyumlu yapılar kurup mahalleyi yeni baştan biçimlendirdi.
- D) Şair, şiirimizin vazgeçilmez ışıklarından biri olarak şiiri dar çerçeve içinden çıkarmış, kurduğu dostluklarla da gönüllerde yer edinmişti.
- E) İçerisi dar olduğu için bahçede kurdukları sofraya konukları davet ederek akşam ışıkları yanana kadar konuklarla sohbet ettiler.

5. Şiir alanında ne söylersem söyleyeyim, eleştirmen hep yeni söylemler geliştirmem gerektiğini düşünüyor.

Bu cümledeki altı çizili sözü anlamca karşılayabilecek bir kullanım aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Zaman zaman şiirin yanında güzel romanlar da okuduğum olur.
- B) Bizler arada sırada bu tabiat harikası yere gelir, doğayla içli dışlı oturduk.
- C) İnsanın sürekli güzel manzaralar seyretmesi, o insanın güzellik anlayışını geliştirir.
- D) Bazı günler akşama kadar çimlerin üzerine uzanır, karninaları seyredirdim.
- E) Arkadaşlarla zaman zaman bir araya gelip eski günlerden konuşuruz.

6. 20. yüzyılda modern sanat ile çağdaş sanat kavramları iç içe geçmiş durumdadır. Değişen toplumlar, alışkanlıklar ve ekonomik koşullara uygun bir sanat yaratma çabasıyla geleneksel, tarihsel ya da akademik biçim ve kalıpları yıkma-
ya (kurulu düzeni değiştirmek, dağıtmak) yönelen modern sanat, çeşitli akımları, kuramları ve eğilimleri kendi içinde eritme çabasını içermektedir. 1890'larda Avrupa'da birbiri ardınca ortaya çıkmaya başlayan akım ve üsluplar modern sanatın çekirdeğini (temelini) oluşturmuştur. 1900-
1910 yılları arasında sanatın her dalında farklı yorumlarla köklü (kalıcı, esaslı) değişimler yaşanmıştır. Her bir sanat akımı kendinden önceki ya da çağdaşı olan akım ile birlikte yoğurulmuştur. (özgünleşmek) Çünkü ilk başta belirttiğimiz gibi sanat bazen bir başkaldırı bazen de kenetleyen (birbirine bağlayan) bir güç olmuştur.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerden hangisinin anlamı ayrıç () içinde verilen açıklamayla uyusmamaktadır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Yazar, okuru sarıp sarmalayan yalın bir dil kullanırsa bir yıldız gibi ışığını yaymaya devam eder. Ağdalı bir dil kullanan yazar, sönen bir yıldız gibidir. Ne ışığından ne kendinden eser kalır.

Bu parçada geçen "bir yıldız gibi ışığını yaymak" sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Anlattıklarıyla bilgilendirici bir yol izlemek
B) Önemli bir makama ulaşmak
C) Herkes tarafından kabul gören biri olmak
D) Toplumla barışık bir şekilde yaşamak
E) Topluma düşüncelerini kabul ettirmeye çalışmak

8. Gezdiğim Batı ülkelerinde dikkatimi çeken ilk şey, bu ülkelerin yeşilliği ve temizliği oluyor. Ormansız ve ağaçsız bir ülke, bana göre fakirliğin, geriliğin, cehaletin palazlandığı bir yer olup çıkıyor.

Bu parçadaki altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ortaya çıkıp gelişmek
B) Önemli değerleri yok etmek
C) Ağaçlandırmayı gereksiz bulmak
D) Uğrak yeri olmak
E) Kişilerin gelişimini engellemek

9. I. Acaba başlarına bir şey mi geldi, diye içim içimi yiyor.
II. Sokak çocuklarının o hazin manzarası uykularımı kaçırıyor.
III. Akşamları evine bir lokma ekmek götüremeyenler için ne dert olmuştu.
IV. Sınavı kazanamayacağını düşününce kendini yiyip bitiriyordu.
V. Karanlıkta bir gölge gördüğü için beti benzi atmış.

Yukarıdaki cümlelerde geçen deyimlerden hangisi içerdiği anlam yönüyle diğerlerinden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcükler eş anlamlıdır?

- A) Romanda esrarençiz bir cinayet, kapalı bir söyleyişle anlatılmış.
B) Tutarsız davranışlar sergilediğiniz için, durumunuzu zora soktunuz.
C) Onlara hatalı davranıp yalan söylediği için işinden oldu.
D) Bu seyahat firmasıyla emniyet ve güven içinde bir yolculuk yapacaksınız.
E) Heyecanlı filmleri izlerken duygusal anlar da yaşarız.

1. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi soyut isimdir?

- A) Ünlü ressam yıl sonunda beşinci kişisel sergisini açacak.
- B) Uçağın ortaya çıkmasında insanoğlunun uçmak isteği etkili olmuştur.
- C) Bu kırığın üç aydan önce iyileşeceğini sanmıyorum.
- D) Duygularına hâkim olamayan biri pek çok soruna neden olur.
- E) Fırtınalı havalarda denize kayık ile açılmak pek doğru olmaz.

2. I. Bütün faturaları gözden geçirelim.

II. Turna alayı göl kenarına indi.

III. Hasta, kısa sürede bilincini kaybetti.

IV. Körfeze küçük bir birlik çıkarmışlar.

V. Yağmurlar ve seller kayaları aşındırıyor.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde topluluk ismi kullanılmıştır?

- A) I. ve II. B) I. ve III. C) II. ve IV.
D) III. ve V. E) IV. ve V.

3. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi cins ismi değildir?

- A) Oltu taşı, süs eşyası yapımında kullanılır.
- B) Genç kuşaklar daha fazla kitap okumalı.
- C) Pamuk öğleden sonra bahçeye çıkmış.
- D) Eriyen karlar derecikler oluşturuyor.
- E) Bu ürünler için pazar bulmamız gerekiyor.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük, soyut iken aldığı ekle somutlaşmıştır?

- A) Her iyilik gün gelir unutulur.
- B) Gençlerin büyüklerine saygı göstermesini istiyoruz.
- C) Masanın üstünde gümüş bir şekerlik vardı.
- D) Bize ucuz yiğitlik hikâyeleri anlatma!
- E) Pencerelere korkuluk takılınca rahat etti.

5. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi soyut isimdir?

- A) Şu alanda dokuztaş oynar, yorulunca çınarın gölgesinde dinlenirdik.
- B) Yetiştirdikleri karabiberlerin hepsini İstanbul'a gönderiyorlar.
- C) Havaaların soğumasıyla birlikte sık sık sarıkanat yakalamaya çıkardık.
- D) Emekli olunca eski eşyalarını Eskişehir'deki yazlığına bırakmış.
- E) Öfkesine yeni düşen biçerdöver sürücüsü tarlayı hasat etmekten vazgeçti.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "-lar, -ler" eki cümleye diğerlerinden farklı bir anlam katmıştır?

- A) Meşelerin arasında her zaman birkaç sincap dolaşır.
- B) Fakülteyi birincilikle bitirdiğimi öğrenince dünyalar benim olmuştu.
- C) Genç yazarların önemli bir bölümü son yıllarda öyküye yöneldi.
- D) Yeteneklerini kullanmayan birinin başarılı olması çok zordur.
- E) Boyu beş metreyi bulan dalgalar pek çok tekneyi alabora etti.

7. Aşağıdaki dizelerin hangisinde soyut isim yoktur?

- A) Ölü bir camdan ağlayan korku
İniyor serseri ve boş geceye
- B) Akşamla dönerken geriye dalgalar
Yalnızlığı çırılçıplak gördüm
- C) Korkarım... Saklanır hayaletler
Bana der: "İşte bir sahife oku"
- D) Hangi bıçak keser şimdi
Benim biriken hincımı
- E) Alaca bir karanlık sarmadayken her yeri
Atlarımız çözüldü, girdik handan içeri

8. "Sonra" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde ad olarak kullanılmıştır?

- A) Önceleri bedelsiz dağıtılan dergi sonra belli bir ücret karşılığında verilmeye başlandı.
- B) Karşınıza çıkan ilkokuldan sonra sola döneceksiniz.
- C) Sen, bu işin sonrasını düşünme, biz çaresine bakarız.
- D) Film hele bir bitsin, sonra sizinle çay bahçesinde biraz otururuz.
- E) Söz dinlesin, sonra bu işten zararlı kendisi çıkar.

9. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi isim görevinde kullanılmamıştır?

- A) Yolun kenarındaki telefon direkleri zamanla çürümüş.
- B) Bahar başlarında çınarların yüksek dallarına leylekler yuva kurardı.
- C) Saatlerce gölgede oynayan çocuklar akşamüstü evlerine gitti.
- D) Toprakları verimli olmayan köylüler başka yerlere göç etmek zorunda kaldı.
- E) Bölgemizde devam eden kazı çalışmalarında çok sayıda tarihî eser bulundu.

10. Aşağıdaki dizelerin hangisinde altı çizili isimlerin her ikisi de soyut anlamlıdır?

- A) Ömrünün her günü bir başka düğün
Bülbüller koynunda açtı çiçekler
- B) Bingöl yaylasında bin renktir bahar
O güzel adına kurban yaylalar
- C) Sevmek: Hasta anneyi, altın başlı yavruyu
Baharı, yıldızları, göğü, güneşi, suyu
- D) Ölmek kaderde var, bize ürküntü vermiyor
Lakin vatandan ayrılışın ıstırabı zor
- E) Duvarda canlı ışıklar bir hayal
Bu yıldızından alevler taşan resim

11. Açık mavi ufukta yükselen güneşin aydınlığı, kahraman süvarilerin uzun mızraklarını parlatıyordu.

Bu cümledeki altı çizili isimlerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Soyut isim
- B) Somut isim
- C) Çoğul isim
- D) Tekil isim
- E) Özel isim

12. Aşağıdaki altı çizili isimlerden hangisi aynı cinsten varlıkların tamamını karşılayacak şekilde kullanılmıştır?

- A) Benzin tüketimimizin artması ile millî gelir artışımız arasında sıkı bir ilişki vardır.
- B) Yıllardır Ankara'da oturan halamlar seneye Burdur'a taşınacak.
- C) Aşçı, incir reçelinin tadına baktı ve reçele biraz daha şeker ekledi.
- D) Dünya üzerindeki denizler, göller ve akarsular hâlâ balık kaynıyor.
- E) Spor salonunun boyası, seyirciyi rahatlatacak tonda olmalıdır.

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde iyelik eki almış bir sözcük yoktur?

- A) Caddedeki vitrinlerin camlarına bakarak ilerliyordum.
- B) Çocukluğum denize bakan küçük bir evde geçti.
- C) Önümüzde nihayetsiz bir ova uzanıyordu.
- D) Zamanınız varsa yemeğe kalabilirsiniz.
- E) Ben siz bu ev kısa sürede satılır demiştim.

14. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde türemiş isim yoktur?

- A) Evin üzerinden geçen elektrik telleri tehlike saçıyordu.
- B) Aysel Hanım sahanlıkta oturup konuklarını bekledi.
- C) Büyüklerine karşı saygı göstermeye özen gösterirdi.
- D) Ana yoldan karşıya geçmek için alt geçidi kullanınız.
- E) Su birikintilerine basmamak için sıçrayarak yürüyordu.

1. Günümüzün kolaycı okurlarıyla işim yok benim. Önündeki yazınsal yapıtı alın teriyle ıslatan okurlar arıyorum ben. Yazarını derinlemesine kavramayı seven, onun metnlerinde satırların arasına sinen her türlü sesi duymaya çalışan okurları... Yazara ait metinle yetinmeyenleri, yazarın ardındaki dünyayı keşfetmeye meraklı olanları... Yazarın düşünce dünyasını, yaşamını merak edenleri... Sonra, onun için yazılıp çizilenleri öğrenerek bilgisini taçlandırmak isteyenleri... Onlardır işte benim yıllardır arayıp da bulamadığım okurlar. Yoksa salt okunmak değil benim derdim.

Bu sözleri söyleyen bir yazarla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Yazarların okurlardan kopuk yaşadığına inanmaktadır.
- B) Yapıtı anlamak için emek harcayan okurları sevmektedir.
- C) Okurların ardı arkası kesilmeyen isteklerinden bunalmıştır.
- D) Kitaplarının az okunmasından büyük üzüntü duymaktadır.
- E) Yapıtların, yazarların yaşamından izler taşıdığını düşünmektedir.

2. Bachelard, insan ve mekân arasındaki ilişkiyi fenomenolojik bir yaklaşımla ele alır. İnsan zihnini ve ruhunu tıpkı içinde yaşadığı ev gibi odalarıyla, köşeleriyle, dolaplarıyla, çekmeceleriyle birlikte anlamamız gerektiğine işaret eder. Evi dünyadaki köşemiz ve ilk cennetimiz olarak tanımlar. Biz dış dünyaya hazırlayan da odur, dış dünyadan koruyan da. Onun da bizler gibi hafızası vardır. Bir evimiz olmasaydı Bachelard'ın vurguladığı gibi dağılıp giderdik. Çünkü ev olmasaydı, onun şahitlik ettikleri de bizim onda saklamayı tercih ettiklerimiz de var olmazdı. Yani derli toplu bir geçmişimiz...

Bu parçada aşağıdakilerin hangisinden söz edilmiştir?

- A) Yaşadıklarımızın ruhumuzda ve zihnimizde derin izler bıraktığından
- B) İçinde yaşadığı evin insanın belleği ve varlığı için çok önemli olduğundan
- C) Her insanın dış dünyaya yansıtmadığı, paylaşmak istemediği sırlarının olduğundan
- D) İnsanın hayal dünyasının biçimlenmesinde yaşadığı ev ortamının izlerinin olduğundan
- E) İnsanın hiçbir yerde evinde olduğu kadar özgür olmadığından

3. Şiir gibi bir alanı kavgaya dönüştürmek çok ilginç! Şiir sadece benim yazdığım gibi yazılır diye düşünüyor kimi şairler. Onun yazdığı gibi yazmazsan şiir saymıyor senin yazdığını. Kavga buradan çıkıyor. Ben bunun tam tersini düşünüyorum. Şair, topluma, insanlığa, dünyaya, çevreye duyarlı olmalı; onun dışında serbest hareket etmeli. Bugünün şairi isterse divan şiiri isterse tekke şiiri yazabilmeli. Nasıl yazarsa yazsın. Kaldı ki "bu çağın şiiri" diye tek bir şiirden söz edilemez. Egemen şiir diye bir şey olamaz bu çağda.

Bu parçada yazar, aşağıdakilerin hangisinden yakınmaktadır?

- A) Kimi şairlerin başka şairlere öykünmelerinden
- B) Şairlerin şiirlerinde çatışmacı bir dil kullanmalarından
- C) Şiirlerde bir düşüncenin empoze edilmeye çalışılmasından
- D) Son dönemde yazılan bazı şiirlerde toplumsal duyarlıkların ihmal edilmesinden
- E) Bazı şairlerin kendi şiirlerine benzemeyen şiirleri şiir olarak kabul etmemelerinden

4. Yazar, dilin kıvraklığından faydalanmayı seviyor ve okuru şaşırtmaktan keyif alıyor. Bu üslubu hikâye türüne oldukça uygun düşmüş, hatta bazı hikâyelerin bağlantılı olması kitaba kısmi bir roman havası katmış, Joseph Kessel tarzını andıran şaşırtıcı sonlar okuru çarpmış, her hâlükârda metin, okuru tahkiye içerisindeki zekâyâ hayran kalmaya mecbur etmişti. Mecbur etmişti, diyorum zira yetkin okur kurmacanın gidişatını, olay örgüsünü hep tahmin etmek, yazarla örtük bir güreşe girmek ister fakat bunda başarısız olursa yazara hayranlık duymaktan kendini alamaz. Öte yandan eleştiri yazılarının temas ettiği bir nokta da kitabın günceli yakalamış olmasıydı.

Bu parçadan sözü edilen yazarla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Şaşırtıcı sonlarla okuru etkilediğine
- B) Kitabının günceli yakalamakta başarılı olduğuna
- C) Kimi öykülerinin bağlantılı olduğuna
- D) Dilinin kıvrak olmasının hikaye türüne uygun düştüğüne
- E) Öykü içine yedirdiği bulmacalarla okuru zorladığına

4. BASAMAK

5. Bu sanatçımız, devlet tiyatrolarında kırk beş yıl boyunca oyuncu, yönetmen, yönetici, çevirmen olarak görev almış seçkin bir tiyatro emekçisidir. Ankara ve İstanbul Devlet Konservatuarı Tiyatro Bölümlerinde öğreticilik yapmış; ABD ve Avrupa'nın pek çok kentinde tiyatro seminerlerine katılmıştır. Araştırma nitelikli kitaplarında "devlet tiyatrosu sorunu"nu içeriden, yani perdenin arkasından incelemiş; kapalı bir kutu olarak görülen devlet tiyatrosu gerçeğini belgelere, tanıklıklara dayanarak tüm açıklığıyla ele alıp ilginç önerilerde bulunmuştur.

Bu parçada sözü edilen sanatçıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Farklı kentlerde tiyatro dersleri verdiği
B) Çalıştığı kurumda farklı görevler üstlendiği
C) Tiyatroyla ilgili bilimsel etkinliklere katıldığı
D) Yurt içinde ve yurt dışında oyunlar sergilediği
E) Devlet tiyatrosuyla ilgili güvenilir bilgiler verdiği
6. Bu dönemde popüler bir iş yapmaya yeltenip de içine tarih unsurunu ilıştirmeyen yazar, senarist, programcı neredeyse yok. Bunları olumsuz eleştiri maksadıyla söylemiyorum. Çünkü özellikle ülkemizde, tarih tüketicisi kadar tarihî yapımları, eserleri eleştirenlerin tüketicisi de oluştu. Şaşırtıcı ama tarihsel dizileri izleyenlerle bu dizilerdeki tarihsel hataları bulanlar farklı mahallenin sakinleri değil. Demem o ki bizde tarihi tüketenle tarihi tüketeni tüketen arasında eleman sayısı hiç de azımsanamayacak bir kesişim kümesi mevcut.

Bu parçanın yazarı aşağıdakilerin hangisinden söz etmektedir?

- A) Tarihi konu edinen yapıtların niteliğinin düşük olduğundan
B) Seyircilerin tarihi konu edinen yapıtları bilgilenmek amacıyla izlediğinden
C) Tarihsel konuları işleyen yapıtları eleştirenlerle izleyenlerin aynı kişiler olduğundan
D) Televizyon dizilerinde tarihsel konuların gerçeğe uygun şekilde işlenmediğinden
E) Televizyon dizilerinin toplumda bir tarih bilinci oluşturduğundan

7. - 8. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Yazı yazıyorsak bunu birtakım arkadaşlarla bir arada bulunmaya, dergilerin çevresinde bir araya gelmeye, kendimizi hep birlikte belli konularda sorumlu tutmaya borçluyuz. Yazmak, benim için bir düşünme biçimi, bir problem çözme yöntemi. Yazı, bir keşif sürecidir. Sanki kelimeler, cümleler alır sizi götürür düşüncenin saklı labirentlerine, yaşamın el değmemiş yanlarına. Yazı ürüne dönüştüğü zaman okuyucunun bir malzemesi hâline gelir. Okuyucu kimi zaman tutar yüceltir bu malzemeyi, kimi zaman görmezlikten gelir. Sonuç ne olursa olsun, yazar için yazma sürecinin kendisi değerlidir. Yazının yayımlanmasının belki, yazının sürekliliği anlamında bir katkısından söz edilebilir. Tabii bir de yazıdan sonra gelen geri bildirimlerin katkısı... Eleştiri en iyi öğretmendir çünkü.

7. Bu parçadaki altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Daha önce işlenmemiş konular
B) Doğanın henüz çözülememiş yasaları
C) İnsanların başından geçen gizemli olaylar
D) Çözüm bekleyen toplumsal sorunlar
E) Sanatçıların görmek istemediği ayrıntılar

8. Bu parçada aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı yoktur?

- I. Dergilerin yazarlara bir katkısı oluyor mu?
II. Yazarın başarısında üslubun rolü nedir?
III. Okurla yazı arasında nasıl bir ilişki vardır?
IV. Okur eleştirileri yazara bir katkı sağlar mı?
V. Sizin için yazının anlamı nedir?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.